

IN MEMORIAM: IVONA AŽANOVIĆ-MALINAR
(10. travnja 1927 – 30. srpnja 2019)

U ljeto 2019. napustila nas je osoba po mnogo čemu jedinstvena u povijesti hrvatske leksikografije, ali i u povijesti Leksikografskoga zavoda »Miroslav Krleža«. Jedinstvena prije svega po duljini leksikografske karijere koja je kontinuirano trajala pune 63 godine (od 1955. do 2018), a koje se poklapaju s brojem godina njezine fizičke prisutnosti u Zavodu. Muzikologinja i leksikografkinja Ivona Ajanović-Malinar sve do svoje 91. godine dolazila je svakodnevno u Leksikografski zavod, surađujući u posljednjim desetljećima na člancima u glazbenoj struci u redakciji *Hrvatskoga biografskoga leksikona*. I vjerojatno bi dolazila i dalje da je nespretn pad i operacija u lipnju 2018. nisu u tome spriječili. Upisala se u povijest Zavoda kao jedina osoba koja je nakon umirovljenja nastavila dolaziti u ured punih 27 godina, rijetko propuštajući dan (pritom joj, unatoč visokoj životnoj dobi, čak niti ekstremni vremenski uvjeti nisu predstavljali prepreku za dolazak u ured) i držeći se čvrsto postavljene rutine od 3 do 4 sata rada. Time si je postupno priskrbila status neprikosnovene ikone čije se sudjelovanje u zavodskoj svakodnevici više nije niti dovodilo u pitanje. Poštovala se njezina želja za suradnjom, iako joj prilozima u posljednje vrijeme više nisu bili niti su mogli biti na razini onih njezinih najboljih leksikografskih dana, velikim dijelom i stoga što se nije nikada služila računalom te su joj pogodnosti koje u novije doba pruža ta tehnologija za višeslojne razine istraživanja bile nedostupne. Štoviše, svoje je priloge i nadalje predavala u tajništvo redakcije pisane rukom jer nikada se, pa niti za radnoga vijeka, nije služila pisaćom mašinom. Unatoč svemu, njezina je jednako goruća strast za leksikografskim poslom i u poznim godinama bila dojmpljiva, isto kao i njezina fascinantna odanost i privrženost instituciji u koju je prvi put kročila još davne 1955. godine. A svoju je privrženost i posvećenost Zavodu pokazala i posmrtno, oporučno mu poklonivši svoju i suprugovu bogatu biblioteku.

Ivona (Ivonne) Ajanović rođena je 10. travnja 1927. u Beogradu, gdje joj je otac kao vojno lice u to vrijeme službovao. Majka joj je bila Mađarica (izvršnim poznavanjem mađarskoga jezika često je pomagala kolegama u prevodenju nekih izvora). Zarana joj se obitelj iz Beograda preselila u Zagreb, gdje je 1945. maturirala na Trećoj ženskoj gimnaziji i završila glasovir u Elvire Marsić na Hrvatskom državnom konzervatoriju (danas Glazbena škola Vatroslava Lisinskog). Na Muzičkoj je akademiji

neko vrijeme studirala glasovir u klasi Ive Mačeka, a potom je upisala studij povijesti glazbe na Historijsko-teoretskom odjelu, na kojem je radom *Muzički časopis »Sv. Cecilija« i njegovo značenje u razvitku hrvatske muzičke historiografije* diplomirala 1955. pod mentorstvom Josipa Andreisa. Prepoznavši u njoj leksikografski potencijal, Andreis, u to vrijeme glavni urednik prvoga izdanja *Muzičke enciklopedije* Leksikografskoga zavoda, iste ju je godine pozvao na suradnju na tom izdanju. Već 1956. u Zavodu se i formalno zaposlila, a tijekom radnoga vijeka do umirovljenja 1991. prošla je uobičajenu proceduru napredovanja prema tadašnjoj sistematizaciji radnih mjesta po stupnjevima – od redakcijskoga referenta, preko pomoćnoga redaktora, stručnoga suradnika i urednika do »urednika I«. U Zavodu je upoznala i budućega supruga, leksikografa i prevoditelja Anđelka Malinara, vrsna poznavatelja opusa Miroslava Krležu i priređivača njegovih djela te njegova bliskoga suradnika.

Područje leksikografskoga rada Ivone Ajanović-Malinar bila je struka Glazba i balet, a kao autorica natuknica, urednica, odnosno članica uredništva, surađivala je tijekom svojega radnoga vijeka, i poslije, u mnogobrojnim zavodskim izdanjima (popis u prilogu).

Najopsežnije autorske prinose dala je u *Muzičkoj enciklopediji* i u *Hrvatskom biografskom leksikonu*. U *Muzičkoj enciklopediji* napisala je više stotina autorskih tekstova, posebice u drugom izdanju, od povijesnih pregleda stilova i glazbe pojedinih zemalja, među kojima joj se ističu veliki makropedijski članci *belgijska muzika, francuska muzika, mađarska muzika, nizozemska muzika, klasika, renesansa, orguljska muzika*, do glazbenih instrumenata i oblika te biografskih članaka. U *Hrvatskom biografskom leksikonu*, u kojem je najdulje surađivala, napisala je tristotinjak biografija skladatelja, glazbenih umjetnika i pisaca (*Bruno Bjelinski, Ivan Brkanović, Alfi Kabiljo, Berislav Klobučar, Ivana Lang, Fran Lhotka*), a njezin osobit interes za pisanje biografija graditelja orgulja (obitelj *Heferer*) bio je motiviran činjenicom da je dobro poznavala i neobično cijenila muzikologa Ladislava Šabana, vrsna poznavatelja povijesti orgulja, orguljara i orguljaša u nas. U duhu uredničke koncepcije toga izdanja, uz velika imena iz hrvatske glazbene povijesti, s posebnim interesom obrađivala je i one manje poznate ličnosti, nedovoljno obrađene ili pak neobrađene u stručnoj literaturi.

Autorski članci kojima je surađivala u ostalim zavodskim izdanjima odnosili su se uglavnom na teoriju i opću povijest glazbe, dok kao osobite valja izdvojiti članke *umjetnost i more. more u glazbi* u *Pomorskoj enciklopediji* (sv. 8, 1989) i *muzički film* u *Filmskoj enciklopediji* (sv. 2, 1990) te natuknice o himnama pojedinih država u *Atlasu Europe* (1997). Prije odlaska u mirovinu, upravi Zavoda uputila je 1991. svoj prijedlog za izradu *Leksikona hrvatske glazbene terminologije*, koji, na žalost, nije bio prihvaćen.

Cjelokupan leksikografski opus Ivone Ajanović-Malinar obuhvaća desetke tisuća redaka, odnosno tisuće većih ili manjih, često nepotpisanih, leksikografskih

natuknica, točan broj kojih tek treba utvrditi. Kao i u svakoga leksikografa, i njezin rad održava prirodu leksikografskoga zvanja, a to je načelna samozatajanost i djelomična anonimnost, poglavito stoga što je riječ o timsnome radu. Često je u razgovoru citirala svoje starije kolege koji su govorili kako se leksikografi mogu usporediti sa srednjovjekovnim redovnicima u skriptorijima, koji su za buduće naraštaje ostavili neizmjerljivo vrijedne izvore, dok su oni sami ostali anonimni.

Međutim, njezin je rad izišao iz okvira anonimnosti jer su joj pouzdanost, temeljitost i istraživački žar bili prepoznati i izvan okvira Zavoda. U stručnim je krugovima stekla neprikosnoven ugled, a tekstove potpisane njezinom šifrom, *I. Ać.*, osobito u *Muzičkoj enciklopediji*, cijenili su naraštaji studenata glazbe i muzikologije. Kako u nas do tada nisu postojala slična leksikonska izdanja koja bi joj mogla poslužiti kao uzor ili predložak, njezin je rad, osobito u prvim desetljećima, u mnogim aspektima bio pionirski. Uglavnom se koristila stranom literaturom, kompilirajući prvi put u nas mnogobrojne velike pregledne i makropedijske leksikografske tekstove u glazbenoj struci. Pritom je uspostavila visoke leksikografske kriterije, kojih se postojano pridržavala. Sagledavajući njezin rad u cjelini, impresivna je s jedne strane količina tekstova koje je napisala i uredila, a s druge strane sveobuhvatnost tema kojima se bavila s područja hrvatske i svjetske povijesti glazbe – u rasponu od pregleda stilova preko tekstova vezanih uz teoriju glazbe do biografskih natuknica. Sve navedene odlike čine njezin leksikografski opus jedinstvenim u okvirima naše muzikologije te joj je stoga Hrvatsko muzikološko društvo 2007. dodijelilo Nagradu »Dragan Plamenac« za životno djelo.

Među radovima objavljenima izvan Leksikografskoga zavoda izdvajaju joj se članci *Bibliografija radova o Franji Kuhaču* (u: *Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u povodu 150. obljetnice rođenja Franje Ksavera Kuhača*, Zagreb, JAZU, 1984) i *Prinosi Josipa Andreisa hrvatskoj glazbenoj leksikografiji* (*Arti musices*, 40/2009, 1–2).

Bila je redovita članica Hrvatskoga muzikološkoga društva (od osnutka 1992), članica Hrvatskoga glazbenoga zavoda te Hrvatskoga planinarskoga društva Zagreb–Matica (od 2003. i voditeljica tamošnje Grupe »Goranin«).

U pokušaju ocrtavanja njezine osobnosti, valja naglasiti kako ju je krasio izrazito snažan, odlučan i osebujan karakter. Bila je puna životne energije, vedrine i optimizma te izvrsne fizičke kondicije, stečene dugogodišnjim strastvenim planinarenjem, koje joj je, uz redovito neumorno praćenje glazbenoga života u gradu, pripadalo u sferu glavnih privatnih interesa.

Upoznavši je na sastanku Hrvatskoga muzikološkoga društva 1998., na njezin poziv počela sam honorarno surađivati u struci Glazba i balet u redakciji *Hrvatskoga biografskoga leksikona*. Slijedom njezine preporuke i nagovora, u Zavodu sam se 2000. i zaposlila te postupno naslijedila i preuzela njezin urednički posao. Suradivale

smo 20 godina, dijeleći zajednički istraživački zanos u radu na biografijama. Često je preuzimala rad na pojedinim tekstovima po kriteriju – »poznavala sam tu osobu pa je najbolje da ja napišem njezinu biografiju« (tako je primjerice, napisala biografije svojih profesora glasovira). Ispisujući danas po istom kriteriju retke njezine biografije, shvatila sam da mi je mnogo toga ostavila u zalog. Bila mi je čast poznavati uvaženu kolegicu i leksikografkinju Ivonu Ajanović-Malinar i sa sigurnošću mogu tvrditi da je njezinim odlaskom završila i jedna era u povijesti Zavoda.

MARIJANA PINTAR

PRILOG:

Popis izdanja Leksikografskoga zavoda u kojima je Ivona Ajanović-Malinar ostvarila prinose

Stručna glazbena izdanja

- članica uredništva i suradnica:
Muzička enciklopedija (1. izdanje, gl. ur. Josip Andreis), sv. 1–2, 1958–63.
Muzička enciklopedija (2. izdanje, gl. ur. Krešimir Kovačević), sv. 1–3,
1971–77.
- suradnica:
Leksikon jugoslavenske muzike (gl. ur. Krešimir Kovačević), sv. 1–2, 1984.

Opća i različita stručna izdanja

- članica uredništva, odnosno urednica struke Glazba i balet te suradnica:
Enciklopedija Leksikografskog zavoda (2. izdanje), sv. 1–6, 1966–69.
Leksikon JZL, 1974.
Opća enciklopedija (3. izdanje), sv. 1–8, 1977–82, dopunski sv. 1988.
Enciklopedija Jugoslavije (2. izdanje), sv. 1–6, 1980–90.
Hrvatski biografski leksikon, sv. 1, 1983 (članica uredništva), sv. 2–5, 1989–
2002 (urednica struke Glazba), sv. 6, 2005 (članica uredništva), sv. 7–8,
2009–13., i sv. 9, u pripremi (članica uredničkoga vijeća).
Filmska enciklopedija, sv. 1–2, 1986–90.
- suradnica u struci Glazba i balet:
Enciklopedija Jugoslavije, sv. 4–5, 1960–62.
Enciklopedija Leksikografskog zavoda, sv. 7, 1964.
Pomorska enciklopedija (2. izd.), sv. 8, 1989.
Krležijana, sv. 1–2, 1993–99.
Hrvatski opći leksikon, 1996.
Atlas Europe, 1997.
Hrvatska enciklopedija, sv. 1–5, 1999–2003, sv. 8, 2006.

